

ENRIC PUIG

“Falta voluntat política, i imaginació, per repensar el que havíem considerat normal”

TEXT *Nereida Carrillo*

FOTO *Francesc Melcion*

Enric Puig Punyet és doctor en filosofia i director del centre d'arts visuals La Escocesa. Durant el primer confinament va tenir temps per reflexionar sobre com el covid-19 ha sacsejat la nostra quotidianitat i ha fet que la tecnologia s'estigui utilitzant per substituir el contacte físic entre les persones, cosa que, segons Puig, pot ser perillós si es cronifica. Puig ha recopilat i ordenat totes aquestes idees a *Los cuerpos rotos: la digitalización de la vida tras la Covid-19* (Clave Intelectual), una crítica al transhumanisme, un corrent que defensa que la tecnologia pot modificar i millorar l'ésser humà. Per a Puig, però, la tecnologia té, almenys, les mateixes imperfeccions que les persones. En plena segona onada de la pandèmia, els pensaments d'aquest filòsof de Mataró continuen vigents. A través del llibre convida tot-hom a aprofitar aquest moment de crisi per qüestionar-nos el que coneixíem com a (vella) normalitat i fer canvis molt més profunds dels que planteja la “nova normalitat”.

Com definiria la crisi del covid-19?

No és una crisi del contacte entre els cossos, és una crisi de l'acumulació de persones en tots els àmbits: en el transport, en el sector cultural, en el turisme, en tot. El problema no és que les persones ens puguem trobar, el problema és quanta gent es pot trobar. En el sector cultural, el que visc més, la crisi emergeix a finals dels anys 80 i principis dels 90, quan es creen grans institucions culturals amb una voluntat internacionalista, perquè és la manera més efectiva de no caure en el provincialisme. Aquestes polítiques propicien l'acumulació. Es porten grans figures internacionals per atreure una gran audiència. Ara aquest sistema està en crisi. S'han de revisar moltes coses. S'han de propiciar petits llocs de trobada on l'intercanvi amb una altra persona sigui profitós.

Aquestes polítiques d'acumular molta gent són per obtenir el màxim benefici. ¿El sistema és sostenible sense aglomeracions?

La retribució va molt lligada a l'acumulació. Però ara tenim l'oportunitat de fer un treball de redistribució i repensar el que vol dir avui el que és

local després d'internet. Ara ja no tenim el problema de caure en el provincialisme perquè, gràcies a internet, la multiculturalitat és accessible i tots ens n'estem alimentant. Per tant, és el moment de treballar en una doble estratègia. D'una banda, virtualitzem aquella persona que ve dels Estats Units per fer una xerrada a 500 persones, perquè per a les persones que són a l'última fila no té cap sentit ser-hi, és una qüestió totèmica. De l'altra, impulsem una economia local, convidem algú local que tingui un discurs en la línia del que ve dels Estats Units i aprofitem la reunió presencial per al contacte corporal, la improvisació i per a altres coses que no pot oferir internet. En educació està claríssim: cal virtualitzar les aules magnès, però no els seminaris.

Un comportament nou és que, de vegades, ens apartem dels altres, dels que no coneixem, perquè tenim por que estiguin infectats de coronavirus. Al llibre diu que, per primera vegada, veiem el cos com un enemic. Què implica això?

El gran perill és que la resposta sigui de tipus transhumanista, és a dir, que utilitzem la tecnologia per substituir el contacte físic entre les persones. A totes les epidèmies hi ha hagut una resposta en la qual s'acabava entenent que un grup social era potencialment perillós. El covid-19 és el primer cas històric en què aquesta percepció del cos malalt es dona universalment. Però inevitablement farem una escissió, perquè no podem estar vivint amb tots els cossos malalts. Escindirem el cos no controlable. Això té una lectura molt immediata en tota la qüestió transhumanista. Al llibre no hi ha una defensa de l'humà davant d'altres tipus de cossos. Al final tots els cossos, tant els humans com els tècnics, si tenen un alt grau de complexitat, també tenen una gran capacitat de ruptura. El transhumanisme ens promet cossos automatitzats infal·libles, però això és un contrasentit. L'error és una cosa que s'ha d'assumir dins del sistema, però no està assumit.

Per què no volem assumir l'error?

En el cas dels cossos tècnics, perquè la digitalit-

zació va acompanyada del que se'n diu el solucionisme tecnològic: la creença que ho podem calcular tot, que la tecnologia és perfecta i ens ho solucionarà tot. Es minimitzen els errors de la tecnologia i els problemes socials que es deriven d'aquests errors. Ara, amb el covid-19, és l'ocasió perfecta perquè aquests discursos es puguin acabar implementant. Per això és el moment de no creure'ns-els.

Defensa, per tant, que en la tecnologia, com amb les persones, no es pot calcular i controlar tot. No tot és perfecte. Tant les persones com la tecnologia es poden col·lapsar. Què ens aporta la ruptura?

Tot. És la capacitat de sortir del bucle. Quan tenim una crisi som capaços de generar canvis, tant a escala personal com social. Qualsevol possibilitat de revolta ve determinada per la capacitat de trencar-se. Si el sistema és infal·libre, si ens el creiem infal·libre, tota la capacitat de sorpresa i trencament desapareix.

Amb el covid-19 s'ha potenciat la tecnologia com a substitut del component humà i no com a enriquiment. També en aquesta segona onada. Aquesta tendència és irreversible?

Aquesta és la gran discussió del transhumanisme. Amb el covid-19 hem substituït el que el virus no ens permet fer pel seu equivalent tecnològic. Són estratègies de substitució que tenen el perill de confirmar-se com a normalitat social sense que s'hagi analitzat quines mancances tenen. En una crisi com aquesta cal repensar què és el que havíem qualificat de normal, per què ho era i com hi havíem arribat. A nivell polític s'haurien d'activar grups de treball que pensessin més enllà de la immediatesa. Aquest estat d'emergència és el moment de fer-nos preguntes crítiques. Però tot i això no ens les estem fent. Només dissenyem estratègies, siguin virtuals o a través d'altres mecanismes, per tornar a aquell estat d'anhelada normalitat acrítica. Falta valentia política, en sentit macro i micro, voluntat i imaginació. S'ha d'aprofitar aquest temps per pensar. ●

